

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik IV., šte. 37.
Četrtkov. številka „NAPREJ“
izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetško-delavske zveze.

Stane letno 36— Din, mesečno 3— Din.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din.

Oglaš: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Najnovejši kurz v sovjetski Rusiji.

(Po »Arbeiterzeitung«.)

Na zadnjem komunističnem kongresu v Rusiji se je neki govornik rogala, češ, v sovjetski republiki sledi vsakemu »novemu kurzu« v teku treh mesecev novejši ali najnovejši kurz. Tudi sedaj se lahko opazja resna sprememba kurza sovjetske vlade.

Temeljno dejstvo, ki vlada nad celim ruskim gospodarskim življenjem, je brezprimerno padanje denarne vrednosti. Za ameriški dolar plača državna banka sovjetske vlade 2.400.000 rubljev, pred vojno je veljal dolar nekaj malega nad dva rublja. Sovjetski rubelj je torej padel v svoji vrednosti za več kot eno milijono. Sovjetski rubelj je na svoji strani poti navzdol prekosil celo siromašno nemško-avstrijsko krono.

Leta 1921. so se bankovci v sovjetski republiki strahovito hitro razmnožili. V prvem četrtletju 1921. je izdala sovjetska vlada 518 milijard rubljev v novih bankovcih, v zadnjem četrtletju 1921. pa že 13.009 milijard! V začetku leta 1922. pa je vlada energično poskusila vsaj malo zmanjšati izdajo bankovcev, da bi omejila padanje vrednosti papirnatega denarja. Najprej je ustavila denarne podpore za industrijske obrate. Kakor znano je »nacionalizirana« industrija Rusije organizirana v takozvanih trustih, za katere imenuje sicer vlada sama voditelje, ki pa v ostalem popolnoma samostojno gospodarijo. Drug od drugega kupujejo in prodajajo tako kakor zasebna kapitalistična podjetja, in si popolnoma tako kakor ta

izposojajo denar od državne banke; saj to je bistvo »državnega kapitalizma«, kakor imenuje Ljening to organizacijo ruskega gospodarstva. Sedaj pa je ruska vlada v zadnjih mesecih kredite za te truste ustavila, da bi s tem omejila razmnožitev papirnatega denarja. Državna banka pa ne le da omejuje kredite, temveč tudi zvišuje obrestno mero za prejšnje kredite od prejšnjih 8—12% na 18—24% mesečno, torej letno 216—288%! (»Ekonomičeska žizn« 27. junija. Ta strahovita obrestna mera denarnih podpor za industrijo je imela najusodnejše posledice. Posamezni trusti niso mogli več nakupovati ne surovin, ne napol gotovih izdelkov, ne sredstev za delo, ker niso imeli denarja za to; drugim trustom pa, ki so prej prvimi prodajali te stvari, je zastala prodaja. Tako je torej nastopil zastoj prodaje. Svet je doživel to čudno igro, da v deželi, v kateri znaša industrijska produkcija manj kakor dvajsetino pridelovanja v mirnem času, da v deželi, ki ne more kriti najnujnejših potreb svojega prebivalstva, da v deželi, kjer so industrijske pokrajine izgubile tri četrte svoje prebivalstva, da so kljub vsemu temu nastopile v tej deželi značilne prikazni kapitalistične bolezni »nadprodukcije«: zastoj prodaje, pomanjkanje naročil in brezposelnost!

Težko je ta industrijska kriza udarila industrijsko delavstvo. Trusti niso imeli denarja, da bi plačali mezde, ker jim nihče ni odkupil njihovih proizvodov; za-

torej so začeli odpuščati delavce. Brezposelnost se je zelo razširjala. »Ekonomičeska žizn« od 30. junija navaja nekaj značilnih zgledov, na kak strahovit način se je moralo zmanjšati število delavcev. Tako je število zaposlenih industrijskih delavcev v okrajih Krivoroš in Nikolajev, v guberniji Jekaterinoslavski v dveh mesecih padlo od 120.000 na 76.000. V Nikolajevski guberniji je ostalo zaposleno od 73.000 delavcev samo polovica. Zaposlenim delavcem pa niso mogli trusti povišati mezd, kakor bi to zahtevala hitro naraščajoča draginja; zato je resnična plača delavcev strahovito padla. V seji najvišje gospodarske oblasti je 11. maja izjavil Ginsburg, zastopnik strokovne zveze, da je mezda ruskih delavcev v maju po svoji kupni moči znašala le 32% od tega, s čimer je bila odmerjena v novembru 1921; torej zmanjšanje mezde za dve tretjini. (»Ekonomičeska žizn« 30. junija). Toda večkrat se je pripetilo, da trusti zaradi strahnega pomanjkanja kapitala niti teh pičlih mezd niso mogli izplačati. Morali so delavcem večje vsote dolgovati! 1. julija so bila podjetja delavcem in nastavljenecem dolžna na zaostalih plačah že 12.800 milijard rubljev (»Ekonomičeska žizn« 6. julija).

Sovjetska vlada pa je uporabljala še drugo sredstvo, da zmanjša obtok bankovcev. Uvedla je neizmerno visoke davke, da bi prišli že izdani bankovci zopet v državne blagajne nazaj. »Ekonomičeska žizn« z dne 1. julija podaja o novih davkih sledeče podatke: davek na tobak se je 1. julija povišal na 2.000.000 rubljev za 1000 komadov cigaret in 1.200.000

Učiteljska skupščina na Bledu.

Kakor smo že kratko javili, je zborovala dne 2. in 3. sept. t. l. na Bledu II. pokrajinska skupščina Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva — Poverjenišstvo Ljubljana. Poleg delegatov se je udeležilo skupščine lepo število ostalega učiteljstva, 4 odposlanci glavnega odbora, višja šol. nadzornika Gangl in Gabršček in več okrajnih šolskih nadzornikov, tako da je bila dvorana Zdraviliškega doma popolnoma zasedena. Zborovanje je osebno pozdravil tudi minister za trgovino in industrijo g. Vilovič.

Dne 2. septembra so zborovali dopoldne in popoldne razni odseki in sicer: stanovsko-politični, časnikarsko-književni, pedagoško-didaktični in gospodarski odsek.

Glavno zborovanje se je vršilo dne 3. sept. Po pozdravnem govoru poverjenika Jelenca so sledila poročila referentov. Iz tainikovega poročila smo posneli, da je zastopalo 64 delegatov 2517 članov,

organiziranih v 32 okrajnih učit. društvih. Vsekako je to lepa in upoštevanja vredna organizacija naših kulturnih pionirjev. Njene članke tare ista neznosna draginja kakor druge stanovce. Zato se pridružujejo resolucijam javnih nameščencev, zbranih na sestanku v Zagrebu, ki so zahtevali izboljšanje gnetnega položaja in uvedbo indeksnega zakona. K temu koraku je učiteljstvo prisiljeno, ker zaostaja njegov socialni položaj danes v posameznih slučajih za onim manualnih delavcev.

Bolj nego suhe številke blaginikovega poročila bo zanimalo morebiti naše čitatelje dejstvo, da so se nagraje raznim funkcionarjem pri U. J. U. malenkostno zvišale. Če bi hoteli delo teh vsaj deloma plačati, bi morali postaviti v proračun druge številke. Toda oni rabijo ljudi, ki ne iščejo pri organizaciji osebnih koristi, ampak žrtvujejo dragoceni čas in svoje zmožnosti iz ljubezni do stanu in organizacije. Povedali so na vsa usta, da pri njihovi organizaciji ni korit, temveč polne roke dela, ki potrebuje pridnih in

požrtvovalnih delavcev. To so besede, vzete iz blaginikovega poročila.

O novem poslovniku U. J. U. je poročal prav temeljito Iv. Dimnik ml. Želimo le da bi se izpremenilo ono mesto o upravi v poslovniku ki jo predstavlja širši sosvet, a po svoji sestavi majorizira delegate, ki so izvoljeni pooblaščeneci organiziranih članov in dobivajo pred vsako skupščino direktive svojih članov. Delegati predstavljajo faktično večino in pravi izraz volje članstva. Ker pa imajo vsi člani širšega sosveta in člani stalnih odsekov v zmislu poslovnika glasovalno pravico tudi v zadevah, ki jih sosvet in odseki forsirajo prav lahko preglasujejo ostale delegate. Na eni strani torej sosvet, ki ga tvorijo funkcionarji in vsi predsedniki okraj. učit. društev, to je okroglo 50 glasov, na drugi pa le 32 delegatov, kar pač nikakor ne odgovarja demokratičnemu, ampak absolutističnemu načelu.

Zelo zanimiva in poučna sta bila referata »Obrambno delo učiteljstva kot vzgojno sredstvo« in »Stališče učiteljstva

rubljev za funt tobaka — to so samo davki, ne morebiti polna cena za tobak! Davek na sladkor se je določil na 6.000.000 rubljev za pud (= 16 kg). Davek na vžigalnice je postal 1. julija štirikrat večji, tudi na sol in špirit je velik davek. K tem davkom, ki jih izterjava osrednja vlada, še pridejo visoke doklade za soviete. Posebno zaradi davka za blagovni promet, ki ga izterjaval poedini sovjeti, se »Ekonomičeskaja žizn« stalno pritožuje. Tako je petrogradski sovjet določil davek za blagovni promet v višini 10 odstotkov za ves promet vseh trgovin; največ si je dovolil kubanski sovjet, ki je določil davek s 50 odstotki vsega prometa. (»Ekonomičeskaja žizn« od 1. julija.)

Tako je sovjetska vlada v zadnjem polletju uporabljala najskrajnejša sredstva, da bi omejila tiskanje novih bankovcev. Na eni strani je z ustavljenjem kreditov povzročila veliko brezposelnost in zmanjšanje mezd, na drugi strani pa je obdala ljudstvo z zelo težko trošarino. To je bil obupen poizkus na škodo delavstva rešiti sovjetski rubel od nadaljnjega propadanja. Ta poizkus ni bil popolnoma brez uspeha. Od maja sem je »Ekonomičeskaja žizn« večkrat ugotovila, da pada vrednost sovjetskega rublja vedno počasneje, da ne naraščajo cene za različno blago tako strahovito hitro kakor poprej. Toda v zadnjih tednih se množe znamenja, da začenja sovjetska vlada zopet izpreminjati smer svoje gospodarske politike.

Ta izprememba se kaže najprej pri kreditni politiki. Predvsem je državna banka dobila povelje podeljevati trustom zopet večje kredite; banka je obrestno mero kar naenkrat zmanjšala od 18—24 na 3—6 odstotkov mesečno. Sovjetska vlada ima torej namen dati industriji zopet več obratnega kapitala na razpolago. Obenem so se tudi delavske mezde znatno povišale, pač se pa izplačuje majhen del plače v živilih, večji pa v denarju. Tako se je n. pr. za rudarje v pokrajini ob Doncu, ki so danes najboljše plačani delavci, od junija do julija naturalna mezda po vrednosti sicer od 5.5 na 4.5 milijonov rubljev zmanjšala, za to pa se je denarna plača od 13 na 18.6 milijonov rubljev zvišala, tako, da se je celokupna mesečna plača zvišala od 18.5 na 23.1 milijonov rubljev. (»E. ž.« 9. julija.) Obenem je država dala industriji dovolj sredstev, da izplačuje mezde, ki jih še dolguje. (»E.

v šolsko reformnih in vzgojnih vprašanjih«. Izvajanja zadnjega referenta so nas nekoliko iznenadila, ker niso docela odgovarjala naslovu.

Sledila so temu poročila raznih odsekov. Mnogi sklepi so bili sprejeti brez debate. Pri nekaterih pa se je vnela jako živahna, mestoma celo burna debata. Omenimo naj le sklep o delitvi višjega šolskega sveta na ljubljansko in mariborsko oblast. Dočim je odsekov predlog proti delitvi, je predlagala večinoma delegatov iz mariborske oblasti delitev ter jo utemeljevala z dokazi, ki nam dajo mnogo misliti. Sprejet je bil odsekov predlog.

Pozdravljamo sklep o ustanovitvi pedagoške šole v Ljubljani, prepričani, da da more le temeljito izobraženo učitelstvo vršiti brezhibno svoj vzvišeni poklic. Pri razpravi o izobrazbi učiteljev za žensko ročna dela se je predlagalo, da bodi vsaka učiteljica dobro izobražena tudi v gospodinjstvu. Le na ta način je mogoče povzdigniti blagostanje našega revnega

ž. 6. julija.) Očitno je torej, da hoče sovjetska vlada nehati s svojo dosedanja politiko in da se je zopet odločila za številnejše tiskanje papirnatega denarja.

Kje pač tiči vzrok te izpremembe? Najprej pač v neuspehih Genovske in Haaške konference; sovjetska vlada je hotela rusko denarstvo vsaj nekoliko urediti, da bi se s tem zdela kapitalističnim silam vrednejša za kredite; ta politika sedaj nima več smisla, ker sovjetska vlada nima nobenega upanja več na inozemske kredite. Potem bližajoča se letina; v času nove letine je manj nevarno obtok bankovcev hitreje pomnožiti, ker stoji pomnoženi množini papirnatega denarja tudi pomnožena množina blaga nasproti. Glavni vzrok pa je vendar strah pred uporom delavstva.

»Diktatura proletariata« je poskusila sanacijo samo na škodo proletariata. Ogorčenje proletariata nad tem se je izražalo v celi vrsti stavk. Zatorej poskuša na eni strani s procesom proti socialnim revolucionarjem in z novimi aretacijami socialistov vzeti delavstvu vodite-

ljo, na drugi strani pa hoče z izpremembo svoje kreditne in mezdné politike delavstvo pomiriti. Za trenutek se ji to lahko posreči. Toda ta pomiritev za trenutek je kupljena s pomnoženo izdajo papirnatega denarja, brez dvoma bo začasno pojemajoče padanje rublja zopet pospešila in zopet povzročila strahovito dražnjo.

Ne nasilje stanu nad stanom, ne diktatura močnejših nad slabejšimi, ne prebrisanost posameznih voditeljev nad nevednostjo tistih, ki morajo trdo delati — temveč edinole organizacije delavnega ljudstva nas bodo rešile iz nereda. V teh organizacijah moramo drug o drugem vedeti, koliko kdo dela in koliko zasluži, te organizacije morajo delati javno in zahtevati, da se vsi javni posli vrše javno. Kajti le tistemu verujemo, da je pošten, ki goljufati ne more. Dokler pa ne bomo potom lastnega dela zmožni gledati visokim gospodom na prste, bodo ti kar naprej lenobo pasli na naš račun. Kdor upa, da ga bodo drugi rešili, bo ostal nerešen!

Vrhovna uprava.

(Govor posl. dr. sodr. Etbina Kristana v specialni debati o proračunu dne 17. julija.) (Konec.)

Predsednik dr. Ivan Ribar: Gospod poslanec, dovoljujem si opozoriti Vas, da Vam je potekel čas. Prosim Vas, da zaključite govor.

E. Kristan: Potrudil se bom. — S tem v zvezi, gospodje, je tudi Državni svet in Glavna kontrola, o katerih se je tukaj že precej govorilo. Tudi to karakterizira postopanje vlade in življenje v Narodni skupščini. O Državnem svetu zaključuje finančni odbor danes... (Poročevalec dr. Šečerov: Zaključil je v soboto.) Vsekakor še nimamo predloga tukaj, debato pa vodimo že dva dni o poglavju proračuna, v katerem ni potrebnih števil. (Medklic: Sedaj jih imamo.) Tukaj nam še niso znane; sekcija jih je lahko zaključila, ali Skupščina teh števil še ne pozna. In če so sedaj sklenjene, jih sploh še ni bilo v soboto, ko se je pričela debata, in med tem, ko smo ves dan razpravljali o poglavju, teh števil še ni bilo.

In vse to, gospodje, se jemlje na lahko in občutka politične odgovornosti ni.

delavskega in kmečkega ljudstva, ker poučujejo danes gospodinjstvo večinoma le po mestih in večjih krajih. V korist proletarijata želimo, da se sklep čimprej izvrši.

Ker nameščajo v zadnjem času šolske oblasti nekvalificirane učne osebe, je odsekov predlog proti temu. Izgovor, da vlada pomanjkanje strokovno naobraženih učnih oseb ne drži, ker je po večjih mestih mnogo def. učiteljev brez def. mesta. Take gospodične naj se »izkicajo« in nameste na izpraznjenih mestih, ako so dani za to potrebni življenjski pogoji.

Delegat Črnagoj je stavil samostojen predlog, tičoč se šole za slepe in ureditve pravnega razmerja posvetnega učitelstva na njej.

Orisali smo s tem v glavnih potezih delo učit. skupščine in izpolnili tako svojo časnikarsko dolžnost. Želimo, da se umestni predlogi, sklepi in nasveti čimprej realizirajo v prospeh in procvit kulturnega napredka našega osnovnega šolstva.

Tukaj je bilo dokazano od več nego ene-ga govornika, da je bila v vprašanju Državnega sveta pogažena ustava in pozitiven zakon. Imamo pa tudi zakon o ministrski odgovornosti, ki pravi v prvem členu, druga alineja, da kralj ali Narodna skupščina lahko obtožita ministre zaradi gaženja ustave ali deželnih zakonov. Ta zakon o ministrski odgovornosti je znan gospodom ministrom; toda kaj jim je ležeče na tem? — Tukaj imaš ustavo, pohodiš jo; tukaj imaš zakon, brneš ga — vse to ne iz kakšnih velikih razlogov, pod pritiskom kakšne vis. marior, ampak enostavno zato, ker se zavezniki v večini niso mogli pravočasno sporazumeti o kandidatih. Tudi zakon o ministrski odgovornosti imaš, veš pa, da imaš tudi večino, ki ne bo nikdar dovolila, da bi te res obtožili.

Ej, gospodje, tam, kjer so take razmere, ne moremo pričakovati dobre politike, tam tudi ne moremo pričakovati demokratičnega postopanja. Sedaj ne moremo zaradi zavlačanja z državnim svetom dobiti niti Glavne kontrole, ker je volitev članov Glavne kontrole odvisna od eksistence državnega sveta, ki kljub temu, da spada med najvažnejše institucije v deželi, stagnira in se ne more nikamor geniti.

O državnem svetu sem hotel reči še besedico, kar se tiče strankarstva in zastopanja posameznih plemen. Kar se tiče strankarstva, se nikakor ne viema, da se ne bi moglo postopati nikakor drugače, kakor strankarsko, kot se res postopa. Pogoji za kandidacijo za državni svet so znani. Že zakon določa kvalifikacije, ki jih mora imeti, kdor naj postane državni svetnik. Tiste najboljše osebnosti, ki izpolnjujejo pogoje, so znane. Nič drugega ne bi bilo treba, kakor sestaviti listo teh najboljših osebnosti, in izmed njih izbrati kandidate po sposobnostih. Od njih se lahko dobi informacije, kdo da sprejme kandidacijo, in tako je stvar povsem enostavna. Zapletena in težka pa postane in lahko doseže stopnjo nerešljivosti, če se izide z drugega stališča, če se vprašuje, kdo da je radikalec in kdo demokrat, če se mora vpraševati, koliko se sme zeti kandidatov iz radikalne in koliko iz demokratične stranke, če se iščejo hudje, ki naj v prvi vrsti utrežajo pogolem strankarstvu, pa šole v drugi vrsti pogolem, ki jih zahteva zakon. Na tak način je rešitev pač težka.

Proti separatizmu

Gospodje, bilo je tukaj govora tudi o tem, koliko da je med kandidati Srbov, koliko Hrvatov, koliko Slovencev. Gospodje, jaz nisem separatist. Nasproten sem vsaki hegemoniji, pa naj si je srbska, hrvaška ali pa slovenska. Prav zato sem tudi nasproten razdelitvi dežele v razne države, ker bi v tako urejeni deželi morala nastati neka hegemonija. Nemčija ni bila unitarna dežela; bila je zvezna država ali pravzaprav država zvez. In nobenega dvoma ni, da je tam Prusija imela hegemonijo, in še kakšno hegemonijo! Prepričan sem, če bi našo deželo razkosali na nekoliko držav, da bi Srbi pod silo razmer morali iti po poti Prusije, da bi nolens volens morali prevzeti hegemonijo. Nasproten sem temu, kakor bi bil nasproten slovenski ali hrvaški ali katerikoli hegemoniji.

Ali, gospodje, druga je reč, na katero se ne sme pozabiti. To državo še vedno ustvarjamo. Ni res, da je ta država definitivno ustvarjena in kompletirana. Doslej je ustvarjena bolj v teoriji kakor v praksi. (Poročevalec dr. Šečerov: Ustvarjena je, ali organizirana ni.) Gospod Šečerov, to spada vse v stvarjanje. Vsako stvarjanje obsega vrsto del, in ta dela pri nas niso dovršena. — Tudi jaz, gospodje, želim, da bi kmalu prišel čas, ko bo v vsakem takem slučaju merodajno edino vprašanje: Kdo je najsposobnejši? — ne da bi se poleg tega še vpraševalo: Kdo je Srb, kdo Hrvat, kdo Slovenec, kdo je musliman, kdo pravoslav, kdo luteran, katoličan itd. — Dobro bo, kadar bomo tako daleč, da bo predpisana kvalifikacija edino merodajna. Toda, gospodje, dokler smo v tem prehodnem stanju, je potrebno jemati v obzir ne le to, kar je prav, ampak prav v interesu izpolnjevanja narodnega edinstva je treba vpoštevati tudi nekatere občutke, ki jih je mogoče razumeti in ki se tudi opravičujejo.

Gospodje, danes je prav tistim, ki še dvomijo o enakopravnosti, treba podati dokaze, da se ravnopravnost resnično hoče. — Gospodje, če bi se danes tako postopalo, bi se s tem le pospešil prihod tistega časa, ko postanejo taki obziri povsem nepotrebni in se bo enostavno za vsako kompetenco, za vsako institucijo lahko vzelo toliko najboljših ljudi, kolikor jih je treba za popolnitev mest, ne da bi se pri tem vprašalo, kateremu plemenu da pripadajo, tako da bi nam bilo vseeno, ali sede v kakšnem uradu sami Srbi, v drugem sami Hrvati ali Slovenci, katoliški ali brezverski, muslimanski ali pravoslavni, edino zaradi svojih najboljših kvalifikacij. Gospodje, cilj je eno, pot je pa drugo; in zdi se mi, da se pri nas pogosto greši prav v tem, ker se ne vpoštevata, da je treba iz enega stanja korakati, da se pride do zaželenega končnega stanja, in da se ne more vsa razdalja enostavno preskočiti.

Gospodje, v tem oddelku so še razne postavke, o katerih bi človek rad izpregovoril, o državnih dolgovih, o ministrskem predsedstvu...

Predsednik dr. Ivan Ribar: Gospod poslanec, Vaš čas je potekel.

Kristan: Takoi zaključim, gospod predsednik. — V resnici ni moja krivica, da delajo gospodje toliko medklincev in da so mi vzeli toliko časa.

O državnih dolgovih ne bom ponavljal, kar se je tukaj že povedalo. Če naj bi se pa o tem govorilo še kaj več, bi bilo to poglavje zase. Najbolj karakteristično je očitno, da tudi po besedah go-

spodov poslancev iz večine ne vemo, koliko iznašajo dolgovi. Gospod poročevalec nam tega ne more povedati, in tudi gospod minister nam ne more dati točnih pojasnil. To izgleda, kakor da bi bilo veselo življenje: Če ne veš, koliko si dolžan, ti ni treba plačati. Toda bojim se, da bomo morali nekega dne to »veselo« življenje zelo zelo drago plačevati.

Ob tej priliki naj omenim tudi to, da se strinjam s tistimi govorniki, ki so naglašali, da je treba najti izhod v vprašanju avstrijskih vojnih posojil. Zakaj, gospodje, Avstrija gor, Avstrija dol — na tisoče ljudi, ki niso nikdar ljubili Avstrije je enostavno pod pritiskom moralo dati svoj groš za to, kar je vlada od njih zahtevala. Gospodje, bile so institucije, ki so stale pod državno kontrolo, pa se jim je enostavno ukazalo in predpisalo: Toliko in toliko morate podpisati. In tu so pogostoma bile svote, znešene od prav majhnih in siromašnih ljudi, ki to čutili. Ne bom dejal, da je bil pritisk na ljudi kdove kako strašen; Internirania, zapori, nekoliko vislic, nekoliko ustrelitev — ampak, gospodje, za umrjoče ljudi navadno tudi ta pritisk zadostuje.

Rad bi bil še nekoliko govoril o penzijah, o razporejenjih itd. Toda o teh vprašanjih bo mogoče izpregovoriti še pri nekaterih drugih poglavjih; o tem bo treba govoriti tudi, kadar pride navrst nad vse potrebna uradniška pragmatika. Gospodje, veliko krivic je v teh rečeh. Tudi take krivice so vmes, za katere ni mogoče nikogar osebno napraviti odgovornega, ki se pa vendar dajo popraviti. Danes na primer uvrstite kakšno mesto v ta in ta draginjski razred, v štirinastih dneh je pa draginja v tem mestu večja, kakor v marsikaterem, ki je bilo uvrščeno v višji razred. Treba je najti način, da se morejo tudi te krivice več ali manj avtomatično popravljati.

Ob drugi priliki bom govoril o vpo-kojenjih.

Ne maram govoriti o avtomobilih, o katerih se je tukaj precej govorilo. Le to naj povem, da imam o teh rečeh svoje posebno mnenje. Jaz ne bi odvezal avtomobilov tistim, ki jih imajo, ampak bi želel, da bi kmalu prišel čas, ko bo vsak, kdor opravlja koristno delo, lahko imel avtomobil, pa naj je minister ali uradnik, učitelj ali poslanec, delavec ali kmet, ko bo vsak poljedelec imel telefon v hiši in električno razsvetljavo v hiši in v hlevu, itd. — Gospodje, jaz ne iščem socialnega izenačenja dol, ampak gori. Po našem prepričanju in po našem nauku ne gre za to, da se vse degradira, ampak da se poviša. In, gospodje, kar morete morda prihraniti pri kakšnem avtomobilu, bo prineslo državi dvakrat, trikrat, pa tudi desetkrat več škode vsled tega, ker se ne bodo posli dovolj hitro opravičali.

Ako so tukaj nekatere reči, s katerimi se lahko strinjam, so vendar glavne in velike poteze tega proračunskega oddelka tako nasprotne stališču mojega kluba, stališču, ki ga zastopam, da ne moremo glasovati za ta oddelek. (Ploskanje na levici.)

Tedenski pregled.

Sobota, 26. avg. (dodatek): V Marijinih Laznih sprejetje češkoslovaške-jugoslovanske pogodbe. — Sovjetska vlada pregnala zagovornike obsojenih socialnih revolucionarjev v Arhangelsk.

Nedelja, 27. avg. (dodatek): Prva skupna konferenca obeh nemških socialističnih strank v Berlinu. — Na Šved-

skem glasovalo ljudstvo z 900.000 glasovi proti točenju alkohola. — Seipel, klerikalni predsednik avstrijske republike, ponudil v Rimu Avstrijo na prodaj.

Ponedeljek, 28. avg.: V Siveriću in Velušiću v Dalmaciji že tri tedne rudarska stavka. Ker se delavstvo ne uklone, je pričela policija na zahtevo podjetnikov z aretacijami. — Srbski demokratski listi otvorili kampanjo proti ministru Pucelju radi njegove nesposobnosti. — V Berlinu otvoritev glavnega jugoslovanskega konzulata. — Na Dunaju zasedanje interparlamentarne unije 24 držav. — V Havru radi stavke pristaniških delavcev krvavi spopadi s policijo. Komunisti proglasili splošno stavko.

Torek, 29. avg.: V Ljubljani zborovanje komisije za prekmursko železnico, ki se prične takoj graditi. — Poročilo iz Belgrada, da vzame Narodna banka nove 10-dinarske bankovce iz prometa, ker gre barva z njih. Zopet par sto milijonov zgube. — Nadaljevanje pouličnih bojov v Havru. Policija zaprla strokovni odbor. Splošna stavka se izjalovila. — Čičerin prosil za potno dovoljenje v Ameriko, kjer se bo s kapitalistično vlado pogajal. — Moskovski režim pregnal 120 učenjakov iz države, ker ne soglašajo s politiko nasilja.

Sreda, 30. avg.: Fašistovski mladiči razbili uredništvo madžarskega lista »Hirlapa« v — Novem Sadu. — Bačkemu demokratskemu podžupanu Stojkoviću zaplenili imetje, ker je državi v škodo pomeveril 3 milijone dinarjev. — V Berlinu aretirali Juhasza, atentatorja na sedanjega kralja Aleksandra. Izročje ga našim oblastim. — Turki v Mali Aziji pričeli ofenzivo proti Grkom, ki beže. — Japonska (menda že stotič) izjavlja, da odpokliče svoje čete iz Sibirijske. — Japonska križarka »Nittaka« se potopila s 300 možmi. — V Buenos Airesu konferenca za mednarodno pravo. Udeleženi 40 držav.

Četrtek, 31. avg.: Notranje ministrstvo ustanovilo ob bolgarski meji posebno »letečo četo« proti komitašem, ki so le znamenje batinaške oblastne politike v Macedoniji. — Vojvodinski poljedelci poslali vladi protest, češ, da raste draginja po nje nemarnosti. V Vojvodini gnije za 1000 vagonov žita, ker noče vlada dovoliti prometnih sredstev. — Kralj Aleksander odvezel princu Juriju za 20 mesecev vse časti. — Socialno ministrstvo nakazalo Sloveniji 150.000 Din za naravne škode, ki jih je utrpela v zadnjem času. Škoda pa znaša deseterice milijonov. — V Trstu priredile delavske žene demonstracije, proseč kruha, ker nimajo močje dela. — Trgovinska pogajanja med Italijo in Albanijo v Rimu. — V Albaniji nova meščanska vojna. — V Pragi zaključitev konference male antante. Francozi se vesele. — Protidraginjske demonstracije v Nemčiji. — Anglija izjavlja, da izstopi iz antante, če Francoska samolastno nastopi proti Nemčiji.

Petek, 1. sept.: Stavka pekovski pomočnikov v Celju končala, razen pri dveh pekih. — Novi policijski minister je 22. avgusta prepovedal batinanje. V občini Kruščici so orožniki vzlic temu skoro do smrti pretepli nekega kmeta. Nihče jih ni kaznoval. Iz Črne gore in Macedonije jezero še hujših vesti. — Iz Dalmacije poročajo o gladi in zavoljotega o uporih domačega prebivalstva. Pri tem so se orožniki tako izkazali, da so jih sklenili v Belgradu — kaznovati. — V Londonu s studom govore o tem, da je imel Pašić roke vmes pri tihotapljenju srebra tistili Wranglovcev, ki so jih zadnjič zalotili

(gl. »Tedenski pregled« v prejšnjem »L. Glasu«!). Pri tem je »zaslužil« 85 milijonov dinarjev. — Princ Jurij izjavlja, da sprejme vladine pogoje, 1.500.000 Din ali 50.000 frankov apanaže ter svoj del — vojne odškodnine. — Socialno ministrstvo (dr. Žerjav!), je poslalo Osrednjemu odboru vojnih invalidov le 650.000 Din, čeprav je vlada določila 1.446.000 Din! — Vlada pozvala Puclja, naj takoj sestavi komisijo za proučitev letošnje žetev. Lep minister, ki mu je treba šele povedati, kaj je njegova dolžnost! — V Avstriji zastavkalo knjižgoveško delavstvo, v Gradcu stavci. — Končala se je interparlamentarna konferenca s poiedino pri — Hortyju. Može, ki so sklepali o pravicah mnajšin in o svetovnem miru, so jedli iz enega kotla z ljudmi, ki izzivajo neprestane vojne! Pri tem so še vedno govorančili o pacifističnih idealih. — Na Češkem so odpovedali steklarskemu delavstvu kolektivno pogodbo. — Reparacijska komisija odbila Nemčiji moratorij. Francozi pripravljajo pohod. — Turki predrl grško fronto. — Sovjetska vlada mobilizira proti uralskim komunističnim vstašem. — Aretirala je nove socialne revolucionarje, može in žene.

Sobota, 2. sept.: Otvoritev ljubljanskega velesejma. — Republikanci so izstopili iz italijanske Delavske zveze. — Splošna tiskarska stavka v Avstriji. — Na Madžarskem so katoliški vodilni idioti prepovedali razširjanje Maxovih del, zlasti »Kapitala«. — V Maroku nov izbruh bojev med Španci in »vstaši«.

Nedelja, 3. sept.: Socialistični protestni shod proti draginji v Mariboru. — V Višegradu so imeli muslimani Spahovci shod. Pri tem je prišlo do streljanja s prištaši vladne muslimanske skupine.

Politične vesti.

Ethin Kristan vstopil v državno službo. V današnji seji ministrskega sveta je bil imenovan za izseljeniškega delegata ministrstva socialne politike v Newyorku v činu načelnika I. razreda poslanec Ethin Kristan. — Tako poroča »Jutro« 6. septembra, pa tudi po drugih listih čitamo že menda dva meseca o tem. Prav neprijetno nam je, da ne moremo izreči svojega mnenja o tem, ker strankino vodstvo še ni sklepalo. Neumnost je vsekakor, če pišejo nasprotni listi o koritu. Sodr. Ethin K. si je s svojim nesebičnim dolgoletnim delom v stranki in posebno s svojim parlamentarnim delom pridobil gotovo toliko ugleda, da bi ga naša stranka gotovo tudi pri prihodnjih volitvah zopet kandidirala in izvolila, poslanec je pa vsekakor več, nego načelnik I. razreda! — Nekaj drugega je pa to, da nas sodr. E. K. zapušča brez strankinega sklepa. Tako sveto je prepričan o potrebi svojega koraka! Gotovo bo pomagal zelo veliko našim izseljencem, vendar bi imel odgovorni strankin odbor sklepati o tem, če ni delo v parlamentu — še važnejše: Pa, počakajmo na sklepe!

+ **O učiteljskem kongresu** prinašamo kratko poročilo, ki naj bi ga čitali tudi neučitelji. Za nas je važen posebno odstavek, ki pojasnjuje, kako imajo na kongresu lahko »voditelji« vse v rokah, če je statut — zanič. Na tak način so tudi v socialistični stranki vladali »voditelji«. Zato je tudi razumljivo, zakaj se nekateri še branijo reda in rujejo proti novemu statutu, po katerem imajo na naših kongresih odločevati samo člani potom pravilno voljenih delegatov. Mariborčani so še pred par meseci sklicali »predsednike

organizacij« in mislili, da je to okrožni zbor. — Upamo, da bo tudi učiteljstvo zmožno popraviti svoj statut, potem se ne bodo več sklepale nazadnjaške resolucije, ki hočejo dati vzgojo narodu s — palico. Pa o tem spregovorimo še kaj več.

+ **Komunisti ustanavljajo zopet novo železničarsko organizacijo**, pri tem pa zapeljujejo delavstvo, slepeč ga z našimi kuvertami! Sodrugi, pogledjte natanko, poslušajte dobro, pazite na vse! Ne verujte vsakemu, ki pravi, da je socialist! Beseda je pena, delo je vse.

+ **V gornjeradgowski »Samoupravi«**, ki je financirana od srbske radikalne stranke, da bi širila njene vrste tudi med Slovenci, je znani dr. Lenard za priliko trboveljske stavke zapisal lepe besede v prid delavstvu, stroge in uničujoče na naslov Trboveljske družbe in kapitalizma, ki proletariat izkorišča. Na koncu pravi, da je treba družbo prisiliti, naj svojemu delavstvu plača primerne plače in ne zviša cene premogu. Če bi tega obojega trboveljski kapitalisti ne hoteli, »jih je treba enostavno zapoditi iz sobe, ne se pa pogajati z njimi«. Tako smo doživeli, da je začela druga tipično kapitalistična stranka po vzorcu liberalne med Slovenci lomiti kopja »za delavstvo« »proti kapitalizmu«. Že vemo, zakaj! Zato, ker so liberalci zainteresirani pri trboveljskem kapitalu in ker se vladni radikali z vladnimi demokraci ob vsaki priliki spoprijemajo iz hegemonskih ozirov in skušajo drugi drugim škodovati, čeprav sede pri istem koritu. Tako bi radikali še to priliko hoteli izrabiti zase, pri tem pa pridobiti poceni simpatije delovnega ljudstva, kar bi ne škodovalo ob bližnjih volitvah. Ampak, žalibog, ni dr. Lenard nič drugega kot eden med tistimi idealisti, ki se udinjajo dobri stvari na nepravem koncu, delavci pa niso sanj norci, da bi ne znali razsoditi, koliko resne pomoči jim je pričakovati s tega nepravega konca. Kakor so doživeli liberalci fiasko, ko so šli z mamečimi frazami med delovno ljudstvo, tako ga doživite vi, g. dr. Lenard, če nam boste še kaj o tem govorili, da je radikalstvo zmožno mu pomagati, tisto radikalstvo, ki bazira v svojem programu in še bolj v svojih dejanjih na čisto kapitalistični podlagi. G. dr. Lenard, pogledjte vendar malo, kako dobro gospodari vaša stranka za jugoslovanski narod v vladi! Ali ste vprašali kdaj g. Pašića, njegovega sina, sto drugih vaših glav, na kakšen način so prišle do svojih milijard in milijonov, če ne ležijo na teh milijardah in milijonih tudi krvave solze delovnega ljudstva, kakor na kapitalistih trboveljskih palestinskih in krščanskih Judov? Pomislite no, in prepričani smo, da ne boste več dolgo dobri stvari služili slabemu koncu v prid.

+ **Konferenca severne male antante.** Ministri zunanjih poslov iz Finske, Litvanske, Estonske ter poljski poslanik, so se sestali, da se posvetujejo o skupnem delovanju severne male antante na konferenci Zveze narodov.

+ **Revolucija v Mehiki** se je pričela pod vodstvom prejšnjega predsednika Carranze. Preskočil je s svojimi četami mejo in se združil z drugimi uporniki ter se začel bojevati proti sedanjí vladi.

Dnevne vesti.

Novi slučaji pretepanja. Kakor smo že ponovno poročali, je po ministrski naredbi pretepanje državljanov strogo prepovedano. Kljub temu pa se vsak dan po-

navlja. Tako so dne 26. avgusta v Gorici Reki orožniki zaprli štiri kmete, ker so bili osumljeni, da so okradli neko kmetico. Kljub temu, da so zaničali vsako tatvino in da ni bilo nobenih dokazov proti njim, so jih orožniki držali dva dni in dve noči v zaporu ter so jih silili, naj priznajo tatvino. Pomoči je orožniški narednik Martin Crnek tolkel s puškinim kopitom kmetu Štefana Horvata, podnarednik Ilija Pleša pa je z verigo zvezal kmetu Valentinu Horvatu roke ter mu med prste desne roke vtrnil tri svinčnike z osem do tako, da mu je počila koža in meso do kosti. — Ministrska naredba je ostala, kakor običajno, mrtva črka na papirju.

Ugodnosti obmejnemu prebivalstvu. Komisija za ureditev obmejnega prometa je za celo obmejno črto od St. Ilija do Prekmurja dosegla, da sme prebivalstvo 10 km tostran in 10 km onostran črte brez carine voziti žito v mlino, plohe na žago, oljnato seme za olje, seno, slamo, umetni in navadni gnoj, prodec, sadje, dalje smejo kmetje goniti živino na pašo in k biku, viničarji in mlatači smejo prenašati zaslužena živila brez carine, zdravniki, živinozdravniki, babice in obrtniki smejo izvrševati svojo obrt na obeh straneh itd. Potrebne so za to samo posebne prolaznice.

Delegacija ministrstva financ oblažila. Ker so se pojavili ponarejeni kolki, v vrednosti po 10 in 30 dinarjev, je odredila generalna direkcija posrednih davkov, da se vzameta te dve vrsti kolkov s 16. septembrom 1922 iz prometa in da s tem dnevom prestaneta veljati. Zamenjavata se do vštete 15. decembra t. l. po veljavnih predpisih.

Kaznovani žepar. V nedeljo, dne 3. t. m. je nastal v večernem vlaku Ljubljana-Maribor naenkrat velik hrup. V vagonu so sedeli zagrebški kolesarji. Kar naenkrat so zapazili pri svojem poslu žeparja (žepnega tatu) in so ga na licu mesta neusmiljeno pretepli in oddali orožniški postaji. Žepar se bo premislil spraznovati žepe, ker je bila njegova butica krvava. To za zgled drugim, da je ljudska justica neizprosna.... Mogoče bo kaznovala tudi nežeparje. — Pri volitvah pač.

Iz stranke.

Organizacije, ki niso prejele naše okrožnice z dne 1. sept. t. l., naj jo takoj reklamirajo.

Žaupniki, ki so nabrali naročnino za september še po starem, naj opozorijo člane pri prvi priliki na ta malenkostni povišek. Kdor ne more takrat takoj doplačati, naj to stori pri poravnavi prispevkov za prihodnji mesec. — Pokrajinsko tajništvo SSJ. in KDZ.

Iz strok. gibanja.

Seja osrednjega odbora kovinarjev bo v četrtek, dne 7. t. m. ob 18. v društvenih prostorih. — Osrednje tajništvo K. D.

Kočevje. In videl sem ga končno, junaka Štefanoviča, komunističnega Mesijo. Zna se delati preprostega in priliznjene, zato lahko premoči s sladkimi besedami neizkušene delavce in njih žene, ki ne znajo presojati, kam da vodi pot, ki jo ta »delavski zastopnik« začrtava (namreč v razmere sovjetske Rusije). Poročal je o poteku zadnjih plačilnih pogajanj za delavce s Trboveljsko premogokopno družbo. Hvalil je sklenjeno pogodbo (ki je prinesla delavcem 16% poviška plače), ki pa pač ni bila vredna

Boja. Tak uspeh bi bila dosegla »Unija slov. rudarjev« brez vsake stavke. Zatrjeval je, da stavka nikakor ni bila političnega značaja. Če bi bili pristaši stranke iz »Jutrove« dežele, bi mu rekli, da to zoper njegovo tajno željo res ni bila. Ali ni nerodno pri tej pogodbi, da se naštevajo razna živila, ki jih potrebuje rudar na mesec in koliko obleke porabi na leto? Tako se »udinja« mali pastir pri kmetih (hlapec že ne več), da bo dobil en predpasnik, eno srajco itd. Bi bi ne bilo bolj moško in častno reči: »Pred vojno smo zaslužili za 10 kg bele moke na šilt in sedaj zahtevamo, da dobimo plačo vsaj za 6—8 kg bele moke.« Kaj komu mar, kaj in koliko kdo potrebuje za preživljanje. Tak način barantanja za plačo je zelo poniževalen za delavce, obenem pa tudi neroden. — O svojem bivanju na Dunaju nam pa gospod odvetniški pripravnik in bivši konzul Stefanovič ni ničesar povedal. — Poslušalec.

Bloke. Shod KDZ, ki se je vršil dne 27. avgusta v Ravniku na Blokah je bil zelo dobro obiskan. Okoli 300 ljudi, ženskega in moškega spola je poslušalo s pritiranjem izvajanja s. Korena iz Celja, ki je v četrt urnem govoru očrtal sedanji bedni položaj. Neki gospod iz Ljubljane je skušal z medklici motiti govornika. Toda, ko je dotični gospod prejel primeren odgovor, jo je takoj pobrisal. S. Koren nam ni prav ničesar obljubil, samo to, da nam bo strankino vodstvo rado pomagalo z nasveti, ki bodo pa uspešni šele tedaj, če bomo vsi skupaj združeni v eni močni organizaciji, te nasvete izvrševali. Delavno ljudstvo, bo rešilo delo delavnega ljudstva samega. Zato sodrugi, ne verujte tistim, ki prihajajo z raznimi obljubami! Sami si moramo pomagati! V skupni solidarnosti, ki nas bo napravila šele močne, bomo zmagali. Brez dela in požrtvovalnosti ni pričakovati nikjer uspehov. Zato ne čakajmo, temveč podajmo se vsi na delo, da izpopolnimo organizacije delavnega ljudstva, ki so edina pot do končne zmage!

Braslovče. V nedeljo dne 3. sept. so sklicali Narodni socialisti shod v Braslovčah in sicer za Gomilsko, Polzelo in Braslovče. Vse polno je bilo plakatov, kamor se je človek obrnil, povsod je videl reklamo NSSarjev. Prišla sta kar dva govornika. G. poslanec Brandner in g. Rudi Dobovišek iz Celja. Shod se je imel vršiti po maši, kadar je največ ljudi. Toda nihče se ni hotel potruditi, da bi stopil v gostilno g. Štancerja in prisostvoval shodu. Zaman je hodil gledat g. Dobovišek na vrata. Sobe se niso hotele same napolniti. Končno smo se jih socialisti usnilili. Napolnili smo prostore Štancarjeve gostilne, zunaj jih je tudi še nekaj čakalo. Ko ni bilo dolgo nič, se je potrudil eden naših sodrugov v posebno sobo in vprašal gospode govornike, zakaj ni shoda. Odgovor je bil kratek: plakati še niso prišli. Ali sta g. Brandner in g. Dobovišek prišla plakirati? Saj je bilo že dovolj plakatov nabitih! Pa če onadva ne marata govoriti, bomo pa mi. Otvorili smo sestanek in razpravljali po svoje. Zdaj se je dokazalo koliko je tistih »narodnih socialističnih organizacij« v našem okraju, ki jih »Nova pravda« že toliko časa opisuje. V posebni sobi so bili g. Brandner, R. Dobovišek in še 3 drugi torej 2 + 3 = 5, reci in beri pet oseb — 3 domačini, in sicer če so sploh še ti člani NSS? Ni polja za vas v našem okraju, kmetsko delavno ljudstvo Vas že pre-dobro pozna in vam ne pojde na lim — kapitalistov je pa pri nas bolj malo. Zdaj nam pa še to povejte, kaj s.e hoteli na-

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

šemu krajev. tačniku, da ste ga povabili k svoji seji? Ali mislite, da bi se dal kupiti? G. Cimperman ml. iz Polzele ga je vabil zastoj — z dolгим nosom je odšel. G. NSS. nasvidenje, kadar dobite zopet plakate Vam bomo gotovo napolnili še posebno sobo, čeprav Vam kinet in delavec smrdita. Braslovčani.

Telovadcem in športnikom!

Svet se neprestano izčrpava v posledicah vojne, kar ovira delavstvo, da si ustvari boljšo bodočnost.

Kapitalizem neprestano seje sovraštvo med narodi, da se ne bi neinoviti razred zavedal svojih mednarodnih interesov. Dopovedovali so vam, da se vojuje svetovna vojna v dosego večnega miru. A kapitalizem se zopet pripravlja na vojno. Zato skuša mladino sistematično vzgojiti v vojni ideji. V ta namen uvajajo sistem, s katerim vzgajajo v telesnem oziru krepko mladino, toda le za to, da bi služila končnemu cilju militarizma.

Po vseh deželah podpirajo šport, ker smatrajo v njem učinkovito pospeševanje militarističnega namena. V premaganih deželah goji nazadnjaško meščanstvo šport, da zbujajo nacionalno mišljenje in dviga navdušenje za maščevalno vojno. Dežeje zmagovalcev se kljub protestom organiziranega delavstva oborožujejo, da diktirajo nasilni mir. Kapitalisti zmagovitih ježel se poslužujejo športa, da vzgoje bojevito in krepko armado: vse to proti volji, da se skrajša vojaška službena doba.

Vsa meščanska športna društva so politično in gospodarsko v zvezi s kapitalizmom. Povsod širijo kapitalistično misel in s tem ustvarjajo ozračje, katerega posledica je vojna.

Proletariat naj se ne daje zavajati k podobnemu delovanju in njegova dolžnost je, da mladino zdravi in v tem pouči.

Mladino je treba iztrgati iz močvirja vojne, sovraštva in izdajstva.

Šport proletariata naj služi socializmu; bo naj posredovalec novi kulturi, ki proletariat osvobodi. Proletarska mladina naj »zdrobi verige« ter reši siromake iz sužnosti in izide kot vrec nove civilizacije.

Športne smeri delavstva in meščanstva ne vodijo nikdar k skupnemu delu.

Delavski razred naj združi svojo mladino v športnih klubih in telovadnih jednotah, da jim da priliko, spoznati ideje proletariata.

Tretji narodni kongres delavskih športnih in telovadnih jednot v Lipskem

naslavlja na delavski razred ta svarilni oklic s prošnjo, naj se povsod ustanove delavske športne in telovadne jednote, da vzgajajo telesno in нравstveno proletariat.

Boj za zopetno vzpostavitev delavskega razreda se močno razvija na vseh frontah.

Šport — najmodernejši pomoček, da se zopet zbudi нравnost mas — naj ne ostane le v rokah meščanstva!

Izstopite iz meščanskih zvez. Vstopite v »Mednarodno zvezo za telesno vzgojo in športno delo«!

Nikdar več vojne!

Naj živi kultura mednarodnega proletariata!

UTRINKI.

Pri diskusiji o človeški popolnosti oziroma nepopolnosti se priglasi k besedi delavec in pravi:

Anatomično je človek popolno bitje. Le v glavi nekaj ni v redu pri njem.

Neki upokojenec živi v tako veliki bedi, da so mu hlače že popolnoma razpadle. Kot veren katoličan je šel k spovedi in potožil tam, da za to niti v cerkev ne more hoditi, niti jutri k obhajilu ne bo mogel priti. Kaplan je videl hlače in odpustil ta greh in se zadovoljil s spovedjo brez obhajila.

Mi pa pravimo, da imajo pravico na obhajilo vsi katoličani in da bi morala cerkev omogočiti obhajilo vsem vernikom, ne samo tistim, ki imajo denar za hlače. Mnogo takih revežev je dandanes, ali je cerkev zanje kaj ukrenila? Po naše bi jih bilo treba obhajati na domu kakor bolnike. Bolniki so, pravi bolniki! Za sedanjost družbo pa pomenijo izpuščaje in gnojne bule, ki dokazujejo, da je bolna vsa družba, da je zastrupljena njena kri...

= Vrednost denarja. 1 dolar 77 Din, 100 avstrjskih kron 11 par. 1 lira 3.40 Din. V Zurichu velja 100 naših K 1.45 Fr.

! Kar je res, je res !

Testenine

„PEKATETE“

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene. Zahtevajte jih pri trgovcih!

Javljamo žalostno vest, da je naš šefzdravnik

DR. FRAN ZUPANC

dvorni svetnik v p.

v torek, dne 5. t. m. pri izvrševanju svojega človekoljubnega poklica nenadoma umrl.

Svoje srce in svoje znanje je posvetil najpotrebnejšim — trpečim invalidom s tiho skromnostjo, ljubeznijo in vestnostjo.

Bodi mu ohranjen časten spomin!

Osrednji urad za zavarovanje
delavcev v Zagrebu izpostava I
v Ljubljani.

Osrednji urad za zavarovanje
delavcev v Zagrebu izpostava II
v Ljubljani.

Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani.

Sadije Slive (češplje) Sadije

za žganjekuho **kupuje** vsako množino

*** „Veležganjarna“ ***

M. ROSNER & Co., naslednik VIKTOR MEDEN

v Ljubljani, Celovška c. 73
nasproti Ljubljanskega velesejma.

Inter. telefon št. 71. — Brzjav: Rosner Ljubljana.

Neposredne ponudbe ustmene ali pismene.

*** **Prodaja:** ***

lastne izdelke izborne kakovosti:
Slivovico, tropinovec, brinjevec, rum,
konjak, planine, pelinkovec in razne
druge likerje samo na veliko
*** po ugodnih cenah. ***

VSAK
papirni trgovec

VSAKA
tiskarna
M O R A

VSAK
knjigovez

v svojem lastnem interesu spoznati
„P A P I R Š E F A“.

Obiščite ga v njegovem lastn. paviljonu desno pri glav. vhodu.
LUDOVİK ŠEF, MARIBOR, Prešernova ulica 1.
Telefon interurban 148. Telegram: Papiršef Maribor.
Tovarniška zaloga papirja in lepenke.

**Uvoz in prodaja raznovrstnega ino-
zemskega manufakturnega blaga.**

A. & E. SKABERNE
Ljubljana, Mestni trg.

Posebni oddelek za pletenine, triko-
- - - - - tažo in perilo. - - - - -

Najzanimivejše
Ljubljanskega velesejma
bode brez dvoma

oddelek št. F 123—124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktičnejše,
najlepše in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev

dosedaj iznašla in preiskusila,

razstavi svetovna tvrdka

SINGER ŠIVALNI-STROJI

Bourne & Co.

v svojih paviljonih na ogled. Najmodern. šivalne stroje bo

gonila električna sila

kar prihrani čas in denar.

To ni življensko vprašanje samo tvornic marveč velja dan-
danes prihranitev časa in denarja posebno za rodbino.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesl več koristi in zabave kot
vse senzacionalne kino-predstave!

IVAN ZAKOTNIK

Telefon št. 379. **mestni tesarski mojster** Telefon št. 379.
Ljubljana, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe,
ostrežja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike;
stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande,
----- lesene ograje itd. -----

Gradba lesenih mostov, Jezov in mlinov
Parna žaga. Tovarna furnirja.

RUPERT JEGLITSCH

FRANZ FRANGESCHA NASLEDNIK
trgovina železnine in zaloga ribarskega orodja

Gosposka ulica 11.

M A R I B O R

Gosposka ulica 11.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska cesta 2.
Šivalni stroji Izborna konstrukcija in
varne v Lincu. - Ustanovljena leta 1867.
Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji „Adler“.

Ceniki zastoj in franko.
Kolesa iz prvih tovarn.

Dürkopp, Styria, Waffrad.
Začasno znižane cene!

25 CELJE 25

Marija Baumgartner.

Velika zaloga vsakovrstnega
novoga pohištva

domačega in tujega izdelka.
Divani, madraci, pernice, odeje.

Kompletna oprema za novoročence.

25. Samo v Gosposki ulici. 25.
Zmerna cena! Delo solidno!

Citajte naš tisk!

Dnevnik „NAPREJ“ stane mesečno 12—
 Tednik „LJUDSKI GLAS“ stane mesečno 3—
 Mesečnik „NAŠI ZAPISKI“ stane letno 25—
 Oskar Wilde: „PRAVLJICE“, elegantno vezane 12:50
 Karol Marks in Friderik Engels: „KOMUNISTIČNI MANIFEST“ 1—
 Bauer - Uratnik: „POT K SOCIALIZMU“ 1—
 „SOCIALIZEM IN VERA“ broširana 7—
 lepo in trdno vezana 9—
 F. Engels - Žagar: „RAZVOJ SOCIALIZMA“ od utopije do znanosti, stane 5—
 Naroča se v Ljubljani, pošt. predal št. 168.

Osebna naročila v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I. (Učiteljska tiskarna.)

„VOLKSSTIMME“ izhaja 2 krat tedensko, stane mesečno 2:50
 Naroča se v Mariboru Ruška cesta 5.
 „DELAVEC“ glasilo Strokov. kom. za Slovenijo, Ljubljana. Družinski list „KRES“ izhaja mesečno in stane letno 40—
 Naroča se v Ljubljani, Židovska ulica 1.

Razširjajte naše časopise in knjige! — V izobrazbi in zavednosti je naša moč!

Pristou & Bricelj
 prvi in najstarejši specialni artistični atelje
 za črkoslikarstvo na steklo, kovine, les, zid, platno itd.
 — Ljubljana —
 „Hotel pri Maliču“.

Modele čevljev
 v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali ameriških oblikah izrezane, dobavlja za tovarne obuval in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele
 izdelujem iz materiala doposlanega mi od naročnika, prvo vrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov za

tovarne obuval.
 Nakup, reparatura in prodaja čevljarskih strojev.

Zahtevajte prospekte od
Ralph F. Richter,
 Subotica VI.

Poučevanje
 v vseh strokah, moderne, mehanične izdelave obuval. Zahtevajte prošpekt.

Nikak strup! Nikaka kemična kislina!

Garantirano pristni na debelol. **namizni kis** na drobno prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna **FELIKS SCHMIDL,** Maribor, Koroška cesta 18. Vsaka hišna gospodinja, ki skrbi za zdravje svoje družine, zahtevaj povsod samo pristni SCHMIDL-KIS.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani prodaja iz slovenskih premogovnikov velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
 za domačo vporabo kakor tudi za industrijska podjetja
 in razpečava

Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15-II.

Te znamke čevlji so najboljši! Zahlevajte povsod.

PETER KOZINA & CO.
 TVORNICE ČEVLJEV v TRŽIČU, SLOVENIJA
 CENTRALA v LJUBLJANI, BREG št. 20

Filialke:
ZAGREB Maliceva ul. 17. **BEOGRAD** Balkanska 13.

Weissbacher, lesnoindustrijska družba

Z O. Z.

Dunajska cesta 66.

Ljubljana.

Telefon 114.

- I. obrat: **Parna žaga.** Tesarstvo. zpeljava in naprava strešnih stolov za visoke stavbe in zvonike, stropov, slepih in ladijskih tal, verand, paviljonov, vrtnih ograj, kegljišč, ledenic, mostov, pilotaže.
- II. obrat: **Strojno mizarstvo.** Stavbeno mizarstvo: okna, vrata, portali, stopnjice, steklene stene.
- III. obrat: **Tovarna lesenih zaluzij in rolo za okna** po lastnem preizkušenem sistemu.

Ali ste že okusili

„LUKUL“ ???

naš prvi edini domači juhini izvleček (zabela), kateri

Zahtevajte v vseh trgovinah!

prekosi

Ne pošiljajte našega denarja v tujino!

vsled izdatnosti okusa in cene vse druge izdelke.

Izdeluje: „LUKUL“, družba z omejj. zavezo, Ljubljana.

RAZNO PERILO

za dame, gospoda in dezo priporoča tvrka

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10.

Na paviljon F, št. 152

se opozarja slavno občinstvo. Razstavljeni so razni novi modeli, otroški vozički, dvokolesa, motorji, šivalni stroji, vsakovrstni deli in pnevmatika. Cene nizke. Ce-
„TRIBUNA“ tovarna za niki franko. „TRIBUNA“ dvokolesa in otroške vozičke, Ljubljana, Karlova cesta št. 4, Zvonarska ulica št. 1.

OBRTNA NAZNAKILA.

... Prva mariborska ...
delavska pekarna v Mariboru,
Tržaška cesta št. 38, tel. 324,
priporoča
dober kruh in žemlje.

Prva produkt. zadruga krojačev
Maribor, Ruška cesta 5
priporoča obleke za moške in
ženske po zmernih cenah in
dobre kakovosti.

Gostilna
„LJUDSKI DOM“
Maribor
Ruska cesta št. 7
priporoča
izborna kuhinjo in pijačo.

... N. BRUNO MILJANIČ ...
tovarna kandičev in slaščičarna
najnižje cene in vsak čas sveže blago.
Maribor, Ticalska ulica 4.

Pletene jopice,
rokavice, nogavice,
po najnižjih cenah pri
A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

ŠTAMPILJE
GRAVEUR
ANT. ČERNE
LJUBLJANA
DVORNI TRG 1
Katalon franko

Utemeljeno god. 1881.

Utemeljeno god. 1881.

AND. JAKIL

tvornica koža i cipela d. d., Karlovac.

Brzjavi: Jakil, Karlovac. Telefon: pisarna 70, tvornica 50, stan 118.

Proizvadjia:

Vaches džonove u poluticama. —
Vaches krupone. — Okrajine Vra-
tove. — Tabanice (Brandzalne). —
Teletinu žutu i crnu Kravine žate.
— Kipse cugovane. — Boxcalf u
svim bojama. — Solidna kvaliteta.

Cipele muške i ženske iz boksa
u svim bojama, teletine i krave-
tine. — Moderne, amerikske i
obične radničke (bakandže). —
Elegantna izradba iz čiste
----- kože. -----

Paviljon I. br. 386.

!!! Delaj, zbiraj, množi in vlagaj !!!

Najboljše in najvarnejše naložite svoje
prihranke v

Poštni predal št. 13.

Telef. Int. št. 178.

Pošt. ček. rač. št. 10.532.

Brzj. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

Hranilnem oddelku

Konsumnega društva za Slovenijo, Ljubljana.

Obrestuje hranilne vloge po **5 %** } brez odbitka rentnega in inva-
vloge proti letni odpovedi po **6 %** } lidnega davka.

Vloge se lahko vplačujejo osebno ali pa potom položnic v **centrali** v
Ljubljani ali pa v **podružnicah**: Celje, Store, Rogatec, Borovnica, Litija,
Kamnik, Tržič, Radovljica, Gorje, Kor. Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kr. gora,
Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, St. Lovrenc na
Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Crna I., Crna II.

Hranilni kapital K 4,000.000.

Wlagajmo prihranke le v lastno hranilnico!